nentur, sive referat ea, ad aliquid, sive in ipsis delectata quiescat: & sic etiam is, qui fruitur, vtitur. Alio modo sumitur vti strictè, & propriè, sicut præhabitum est, & ita non est Deo vtendum. Frui quoque dupliciter sumitur. Primò largè, prout dicit quietationē desiderij, non referentis bonum, in quo quietatur, ad finē vlteriorem. & sic bruta, & iniqui fruūtur. Secundo propriè, prout dicit quietationē in vltimo fine. & sic soli iusti fruuntur. Consequenter refert Aegidius præinductam Thomæ responsionem, qualiter sit vtendum, & quibus. Loquitur tamen in generali, sed quasi de verbo ad verbum ponit respōsionem sancti doctoris, & dicit non valere eandem. Tamen in processu non improbat eam, nisi quantum ad hoc, quòd sanctus vir scripsit malis culpæ non esse vtendū. contra quod obiicit ille, quia Apostolus ait, Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Quo constat, quòd & mala culpæ cooperantur electis in bonum. sicq; per ea iuuantur in Deum.

Acceptio frui duplex.

Rom. 8. Dio. desdit Tho. ab Aegid.

¶Ad quod perfacile est respondere, dicendo, cp malū culpæ ex sua natura, non habet, vt dirigat nos in Deum, vel cooperetur in bonum, sed accidentaliter & occasionaliter tantum, inquantū aspirante, præuenienteque gratia Dei, ex consideratione propriorum excessuū magis compunguntur, & humiliores, cautiores, feruentioresque reddimur: ita vt ubi abundauit iniquitas, abundet & gratia. Sicq; martyres benè vsi sunt crudelitatibus tyrānorum. Itaq; ob talem obiectiunculam non fuit responsio illa tāti doctoris idonea, taliter refutanda.

Roma. 5.

Petrus.

¶Hinc ait Petrus: Dupliciter est aliquo vti, scilicet per se, & per accidens. Per se vtimur eo, quod habet in sua natura vnde ad finē ordinetur, vt bonum: per accidens, quod aliunde accipit ordinabilitatem, putà à voluntate ordinantis.

Bonauen.

¶Porrò responsio Bonauenturæ est, quæ nunc ex verbis Petri est recitata. Imò Petrus, qui scripsit post Bonauenturam, ex ipso Bonauentura suam videtur responsionem sumpsisse.

Rāsio Durandi.

¶Durandus vero hic scribit: Dum quæritur quo sit vtendum, aut fruendum, potest intelligi, quo, tanquam, vel quo obiecto, idest qua potentia, vel quo habitu. Sed primus intellectus, est aptior, atque communior. & dicendum, quòd omnibus citra Deum obiectaliter, vti valemus, & ipso peccato occasionaliter. Omne enim quod est citra ultimum finem, cognoscibile est à nobis, secundùm uires apprehensiuas, aut prosequibile sive fugibile, secundùm vires appetitiuas, vel operabile secundū vires, executiuas. & omnes hæ uires, cum actibus suis cadunt sub facultate voluntatis. sicq; omnia ista assumi queunt in voluntatis facultate, vt referat ea, ad vltimum finem. Hæc Durandus. Hæc ergo requirit debitus ordo, & charitas Dei, ac vera iustitia, vt rebus creatis discrete vtamur: & quicquid bonitatis, amabilitatis, aut perfectionis in eis consistit, ad superexcellentissimi creatoris honorem, & cultum, & gloriam referamus: eiq; omnia illa cum infinita eminentia, cum omni reuerentia ascribamus. sicque ex speculatione creaturarum, & ordinis uniuersi, ad contemplationem, admirationem, timorem, & amorem supersublimis Dei nos eleuemus.

Dionysi.

Ad 1. obiectum. Seruit quas Deo, propterbonum tēporale dupliciter.

¶Ad primum obiectum Petrus respondet: Est merces æterna, & temporalis. qui seruit Deo propter mercedem æternam, nihilominus seruit Deo, propter se: quia illa merces, est vel ipsemet Deus, vel est fundata in eo. Propter temporalem autem, mercedem seruire contingit dupliciter, Primo, ut sit finis principaliter intentus, & sic est peccatum. Vel vt sit ratio, inducens, & sic est licitum. ¶Ad secundum dicendū, quòd, & ipsa beatitudo formalis seu beatifica uisio ad totius beatitudinis fontē Deū, est referenda: quod est ea obiectaliter vti, sine qua nullus potest in Deo quiescere. Aliqui tamen dicūt, quòd beati fruuntur ea formaliter, cū sit ipsa quietatio, qua contentantur in Deo. ¶Ad tertium, cp virtutibus, est utendum sicut Magister exponit in textu. ¶Ad quartùm, quòd Apostolus sumit frui extensè, sicut expositum est. In litera, quoque habetur Augustini responsio. ¶Ad quintùm data est responsio in expositione literæ ¶Ad sextùm, quòd dæmonibus, & iniquis utendum est per patientiam, & resistentiam contra suggestiones eorum. ¶Ad septimùm est responsum. ¶Ad octauum, quòd omnia subiacent nostræ facultati ad minus sicut obiectum potentiæ, quamuis non sicut effectus causæ. ¶Ad nonum responsio data est, quia non tenemur omnia semper actualiter in Deum referre.

2 3 4 5 6 7 8 9

QVAESTIO III.

Tertio quæritur, *quid sit fruitio, & cuius potentiæ actus sit, & a qua virtute procedat.*

¶Ad quæstia patet responsio ex definitione Augustini, dicentis: Frui est amore alicui rei inhærere propter seipsam. Vnde elicitur, quòd frui sit actus charitatis uoluntati inhærens, & ipsa inhæsio amorosa, qua alicui rei finaliter inhæretur. Veruntamē argui potest, quòd sit actio intellectus atque realiter beatifica uisio. Fruitio nanque summi boni, est beatitudo sanctorum: sed uisio primæ ueritatis clara per speciem, est beatitudo, & premium electorū; imò ut asserit Augustinus uisio est tota merces: ergo fruitio, & uisio idem sunt, uisio autem est actio intellectus. Secundo, quia saluator loquitur Deo patri: Hæc est uita æterna, ut cognoscant te uerum Deum. Cui concordat quod 10. Ethicorum scribit Philosophus: Fælicitas, inquiens, est speculatio optimi speculabilis. Cum ergo fruitio sit merces atq; fœlicitas electorum, uidetur esse cognitio, & esse in intellectu. Tertiò, nam sicut uoluntas delectatur, in summa bonitate, sic intellectus, in prima ueritate. Fruitio autē est, uel delectatio, & degustatio ultimata, uel actio, cui delectatio huiusmodi est annexa: ergo qua ratione fruitio ponitur actio uoluntatis, ponenda est actio intellectus. Quartò, quælibet uis animæ delectatur præcipuè in operatione sua perfecta ut decimo dicitur Ethicorum: ergo ad unamquamque potentiam, ac uirtutem spectat fruitio. Quintò, secundùm Philosophum, in Ethicis, signum uirtutis est delectatio fiens in actu, ergo ad quemlibet habitum uirtuosum, delectatio pertinet fruitiua. Sextò, fruitio est optima actio, utpotè beatitudo. sed optima actio ad præstantissimam spectat potentiam, puta ad intellectum, qui secundùm Philosophum 10. Ethicorum est nobilissima uis animæ, cui & uoluntas obedire tenetur, cum, & diuino Dionysio protestante, optimum hominis sit esse secundū rationem. Vnde, & primo fertur Politicorum: Ratio dominatur, & præcipit uoluntati. Fruitio igitur actus est intellectus.

Arguitur contra ueritatem.

Ioh. 17.

Dionysi.

August.

¶Ad hanc quæstionē Bonauentura respondet: Secundùm aliquos frui pertinet ad omnes animæ uires, qm omnes remunerabuntur in patria. Dicunt etiam, cp in gloria fruitio erit magis propriè rationis, quia immediatius, se habet ad delectationem, quæ oritur ex apprehensione conuenientis. Sed aliter uidetur dicendū, sequendo Augustinum, ut scilicet sit actus uoluntatis: quia omnes tres diffinitio-

Responsio Bonauent.

nes